

Václav Vlk
2018

Soluň: kostely sv. Sofie a sv. Demetria

Demetrios ze Soluně

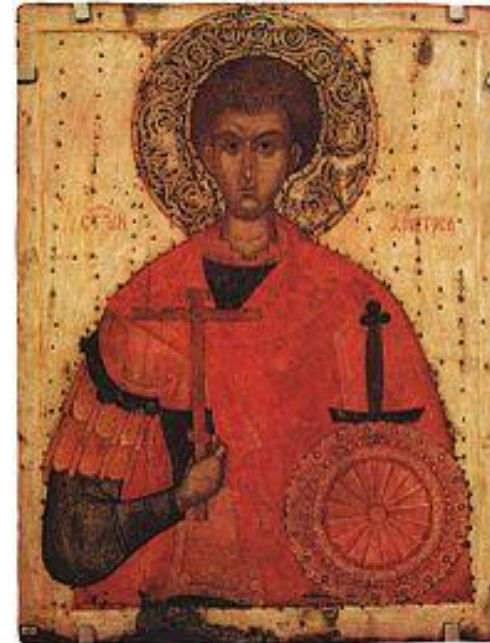
řecky Άγιος Δημήτριος της Θεσσαλονίκης; rusky Димитрий Солунский
asi 270 Soluň – 26. října 306 Sirmium?

Údajně voják, patron a ochránce Soluně. Sem byly ostatky převezeny během ohrožení Sirmia Avary a Slované.

V 5. století byl ke cti sv. Demetria postaven v Soluni kostel a jsou tam uchovávány jeho údajné ostatky. V Řecku mu zasvětili přes 200 kostelů. Z jeho hrobu prý vytékal léčivý olej. Křižáci ho uctívali jako svého patrona. A místy je ve světě uctíván podobně jako svatý Jiří.

Mozaika z 12. století v Kyjevě Михайлівський Золотоверхий чоловічий монастир. Dnes Treťjakovská galerie v Moskvě

Ikona z 15. století – Ruské státní muzeum v Sank-Petěrburgu

Byzantská ikona z 10. století – Metropolitan Muzeum of Art

Kostel sv. Demetria

Stojí na severní straně agory.

V roce 1988 zapsán do seznamu světového dědictví UNESCO

Na místě umučení nejprve svatyně z počátku 4. století. V 5. století ji prefekt Leontios, z vděku za uzdravení, nahradil trojlodní bazilikou (dle tradice 412-415).

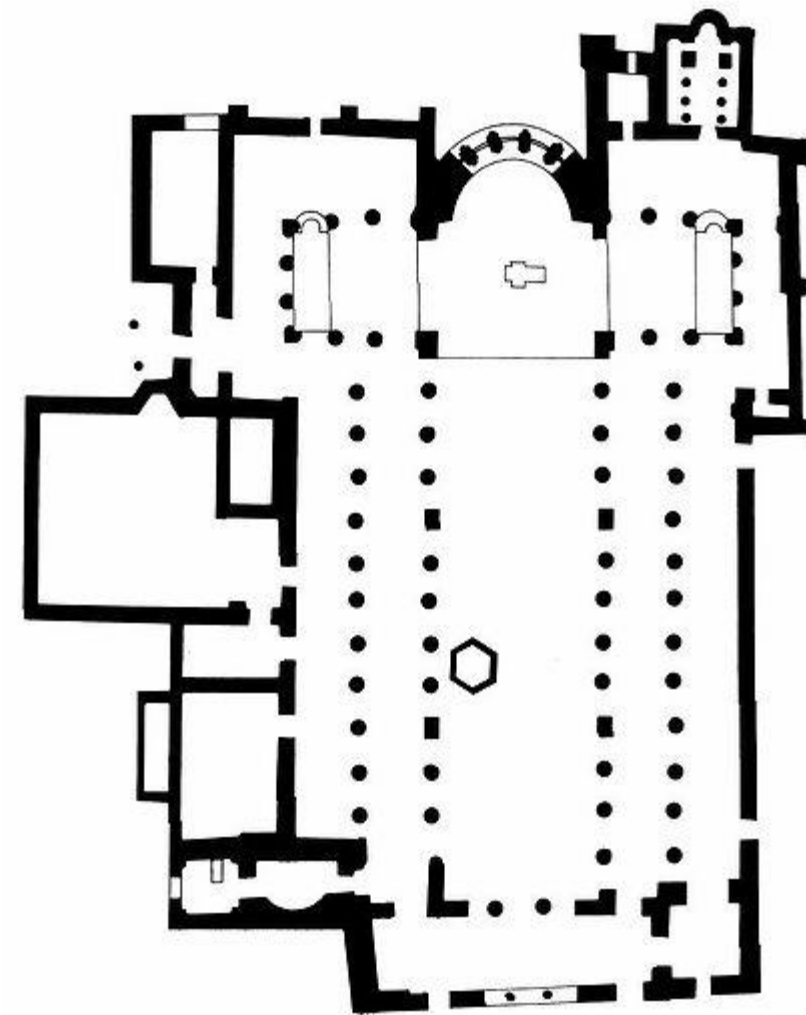
Po požáru byla v letech 629 až 634 přebudována na pětিলodní. Obnovitelem je patriarcha Leo

Hrobka je umístěna pod hexagonálním ciboriem v centrální lodi. Ciborium v severní lodi je novější.

V roce 1493 byla po dobytí Turky bazilika přeměněna na mešitu Kasımiye Camii. Kenotaf z ciboria byl přenesen do římských lázní severozápadně od baziliky. Pro křesťanské bohoslužby byl chrám otevřen v roce 1912 po osvobození od Turků.

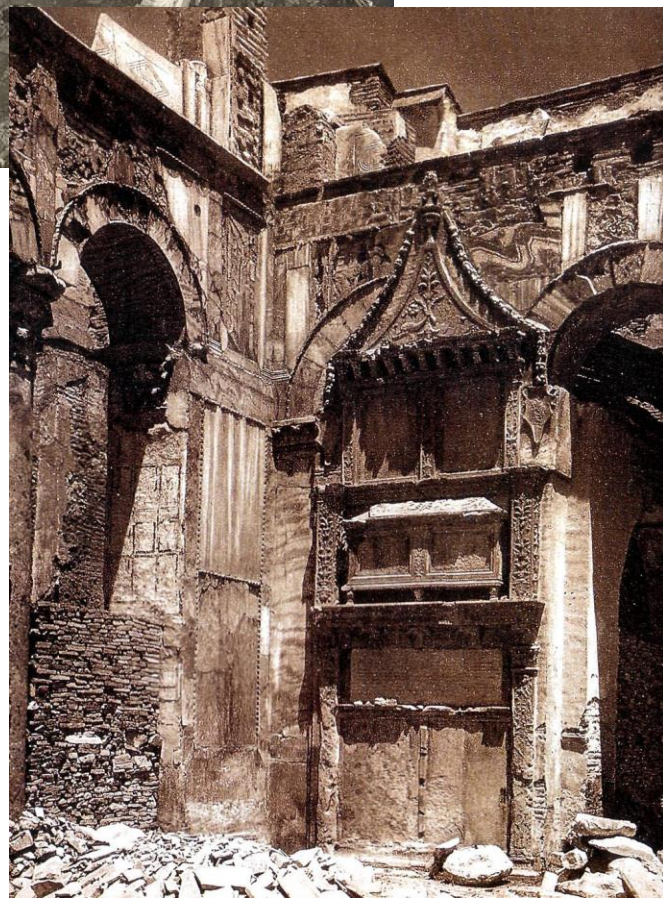
Kostel byl vypálen v roce 1917, rekonstrukce trvala do roku 1949.

Hagios Demetrios je pětিলodní bazilikou s transeptem a galeriemi, zaklenutou otevřeným dřevěným krovem. V severozápadním rohu jsou připojeny pozůstatky římských lázní.

Rekonstrukce zničeného chrámu

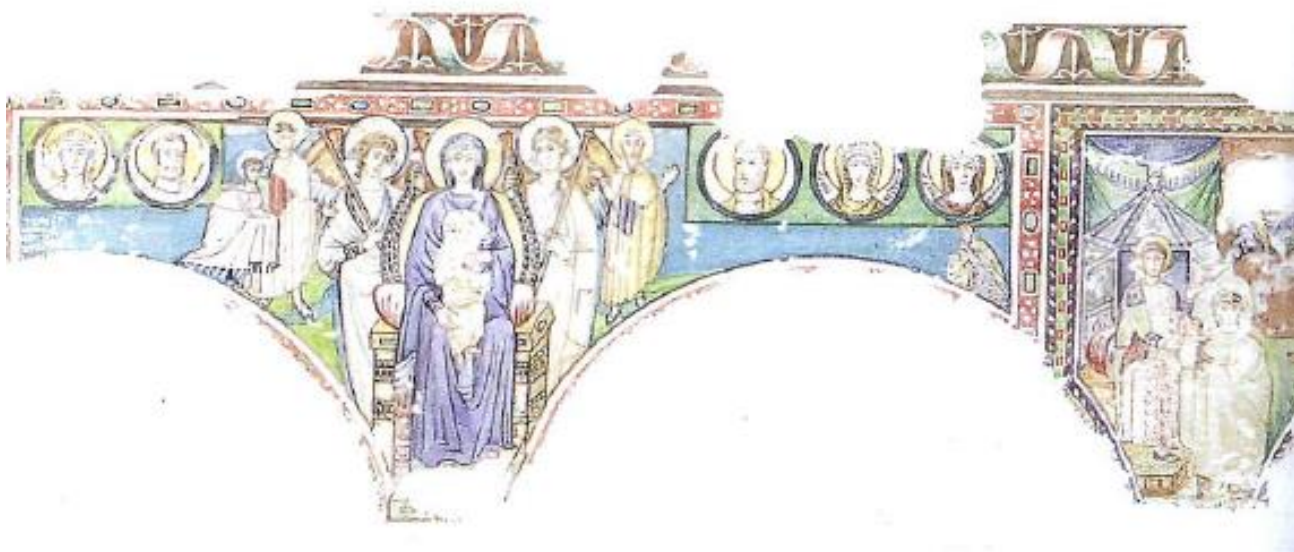
Empory baziliky Svatého Demetria jsou symetricky rozdělené na tři části. Desítka sloupů na každé straně je narušena dvojicemi čtyřstranných pilířů. Hlavice sloupů jsou spoliované a rozdělené pravidelně na obou stranách podle stejného systému.

Nad hlavicemi jsou vysoké abaky

Mozaiky

Pochází z období od 5. do 9. století. Jen část z nich přečkala požár. Některé byly zrestaurované, dvě jsou vystaveny v Bílé věži.

Nedochované mozaiky ze stavu před rokem 1917

Mozaika
sv. Demetrios s
dětmi

Mozaika
sv. Demetrios mezi
patriarchou Leem a
biskupem

sv. Sergios

demetrios s deakonem

Panna a sv. Theodor

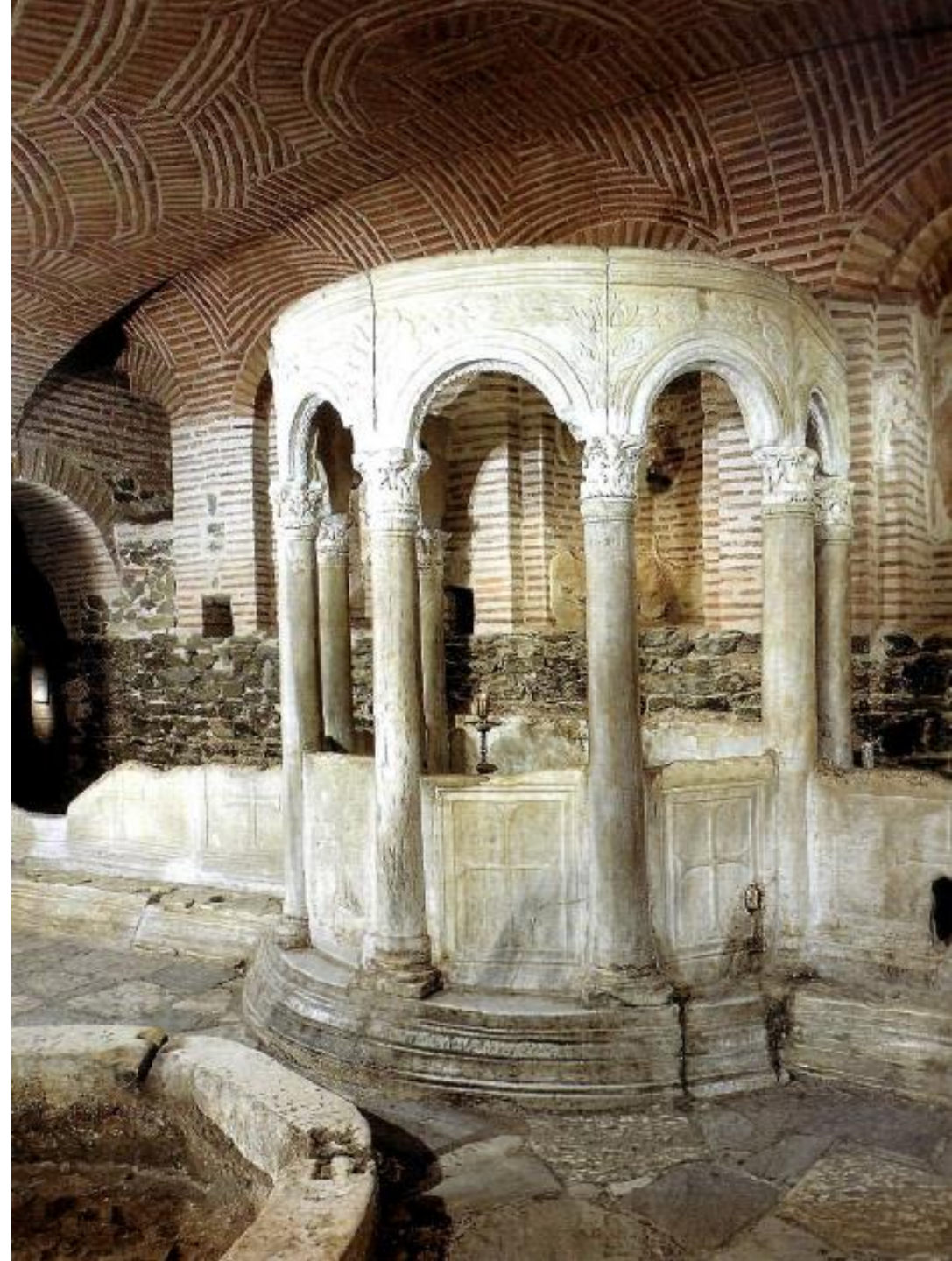
Kaple sv. Euthymia

Malá třílodní bazilika, připojení k východní části jižního transeptu.

Fresky v ní jsou příkladem umění z období dynastie Palaiologů ze 14. století.

Krypta

Pozůstatky římských lázní

Relikviář sv. Demetria

Chrám sv. Sofie

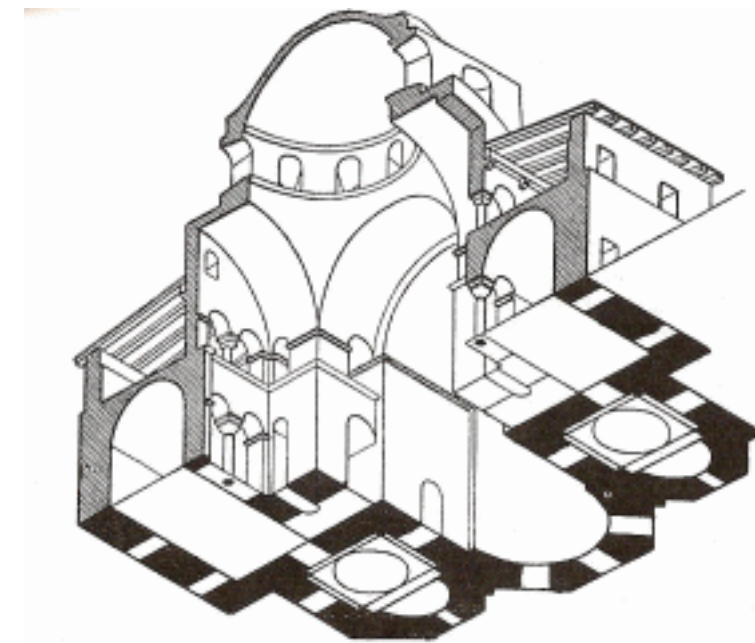
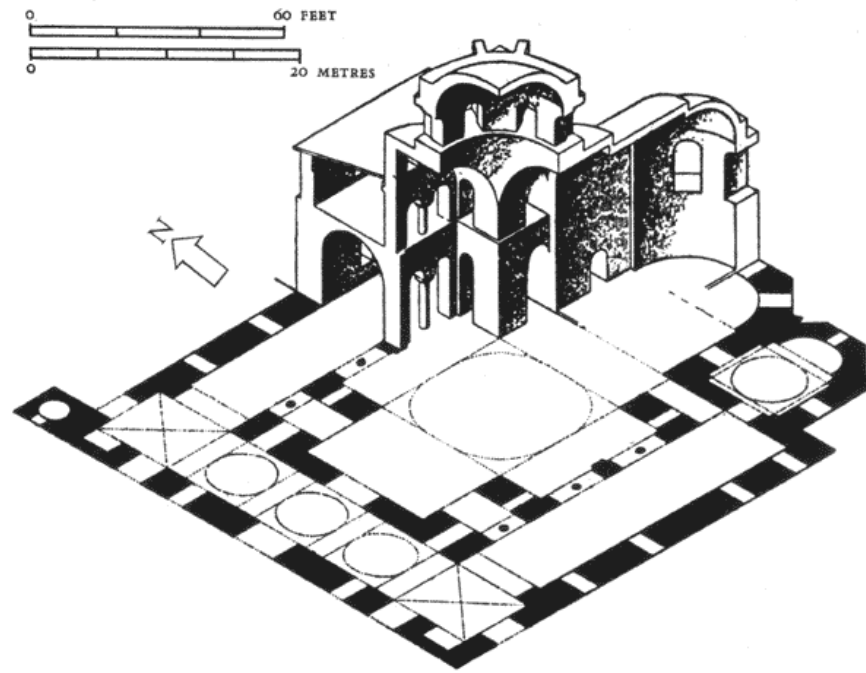
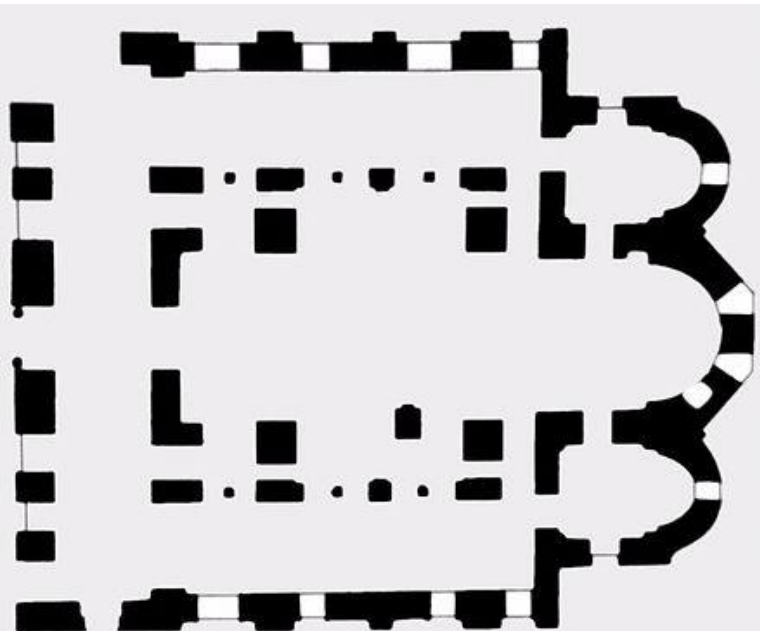
Současná bazilika byla postavena mezi lety 780 až 797 na místě staršího chrámu z 5. století, zničeného zemětřesením v 7. století. Na tomto místě stál ještě starší chrám. Současná stavba je tedy již třetí na tomto místě. Mezi lety 1204 až 1224 byl za doby křížácké nadvlády chrám přeměněn na katolickou katedrálu. V roce 1523 byl přeměněn na mešitu. Jako chrám pak obnoven v roce 1912 po osvobození.

Stavba známá jako Hagia Sophia v Soluni vznikla po vzoru konstantinopolského chrámu Boží Moudrosti.

Plán stavby je kombinací skoro čtvercového půdorysu řeckého kříže a trojlodní baziliky s otevřeným krovem, centrální prostor stavby je zaklenut kupolí podpíranou čtyřmi sloupy. Kostel orientovaný na východ je zakončen bemou s mozaikovou kompozicí Panny Marie s dítětem.

Kromě zlaté mozaiky v apsidě je také klenba kupole pokryta mozaikami. Tato mozaiková výzdoba je ale dodnes nejasné datace

BEZANTINO. El matronium.
En la arquitectura bizantina se perpetuó un dispositivo ya aparecido en la paleocristiana: el matronium. Es una galería o tribuna situada sobre las naves laterales, para estacionamiento de las mujeres, ya que las ceremonias del culto implicaban la reparación de senos. Puede verse en esta proyección trazada por Choisy, correspondiente a la iglesia de Santa Sofía de Constantinopla.

Kostel je postaven z cihel, střídajícími se s bílým kamenem
Věž v severozápadním rohu je z osmanské doby (minaret)

Ze sochařské výzdoby se zachovaly pouze sloupy a hlavice na severní kolonádě. Na jižní straně byly po požáru v roce 1890 nahrazeny sádrovými kopiemi.

„Větrem rozevláté“ hlavice pocházejí z konce 5. století. Kubické hlavice jsou stylově podobné hlavicím z kostela Hagios Polyeuctus v Konstantinopoli. Tam jsou datovány z let 524 – 527.

Severní lodí

„Větrem rozevlátá“ hlavice

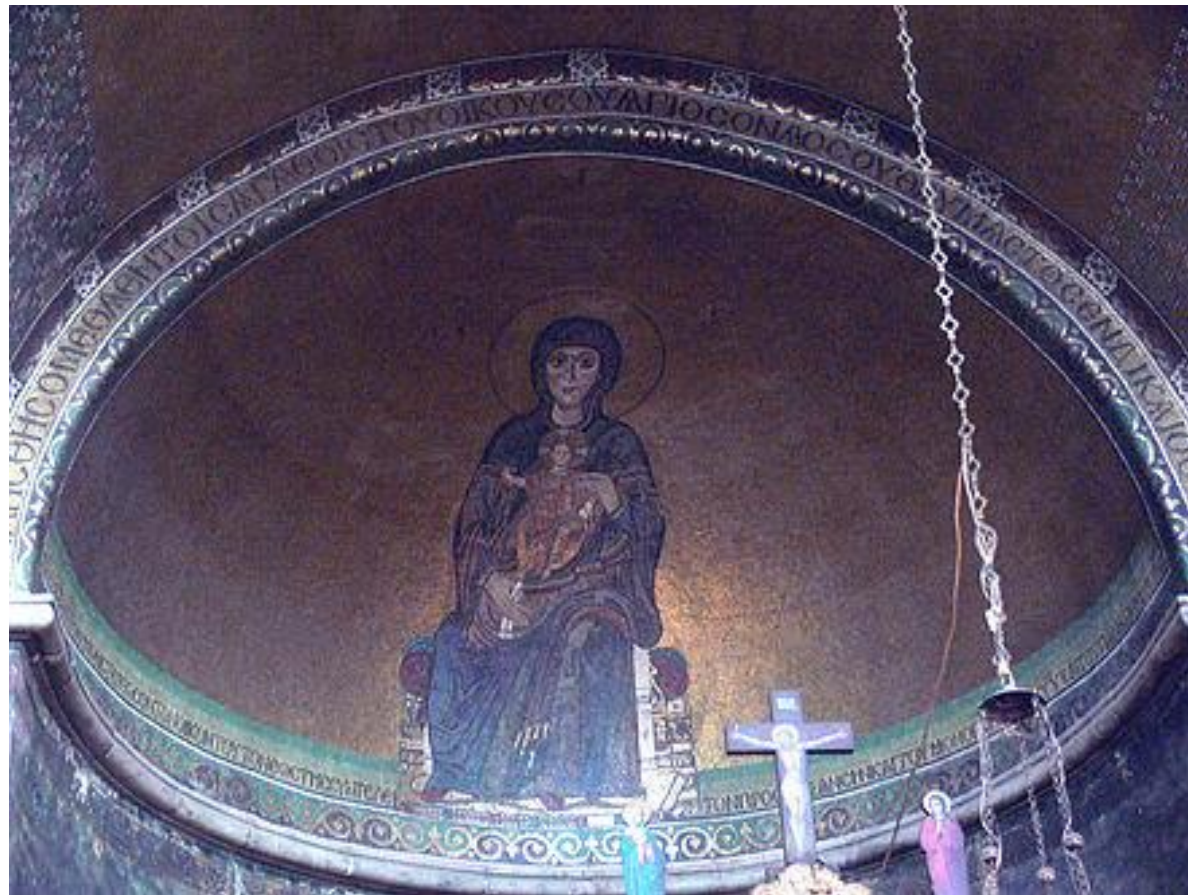
Mozaiky

Mozaiky z chrámu pocházejí ze tří období:

Historickými postavami jsou císař Konstantin VI. a jeho matka císařovna Irena, kteří vládli společně v letech 780-788.

Dolní část mozaiky trůnící Panny Platytery pochází z 9. století. Horní část pochází z 11. nebo 12. století.

Nanebevstoupení v kopuli pochází z 9. století.

Panna a andělé

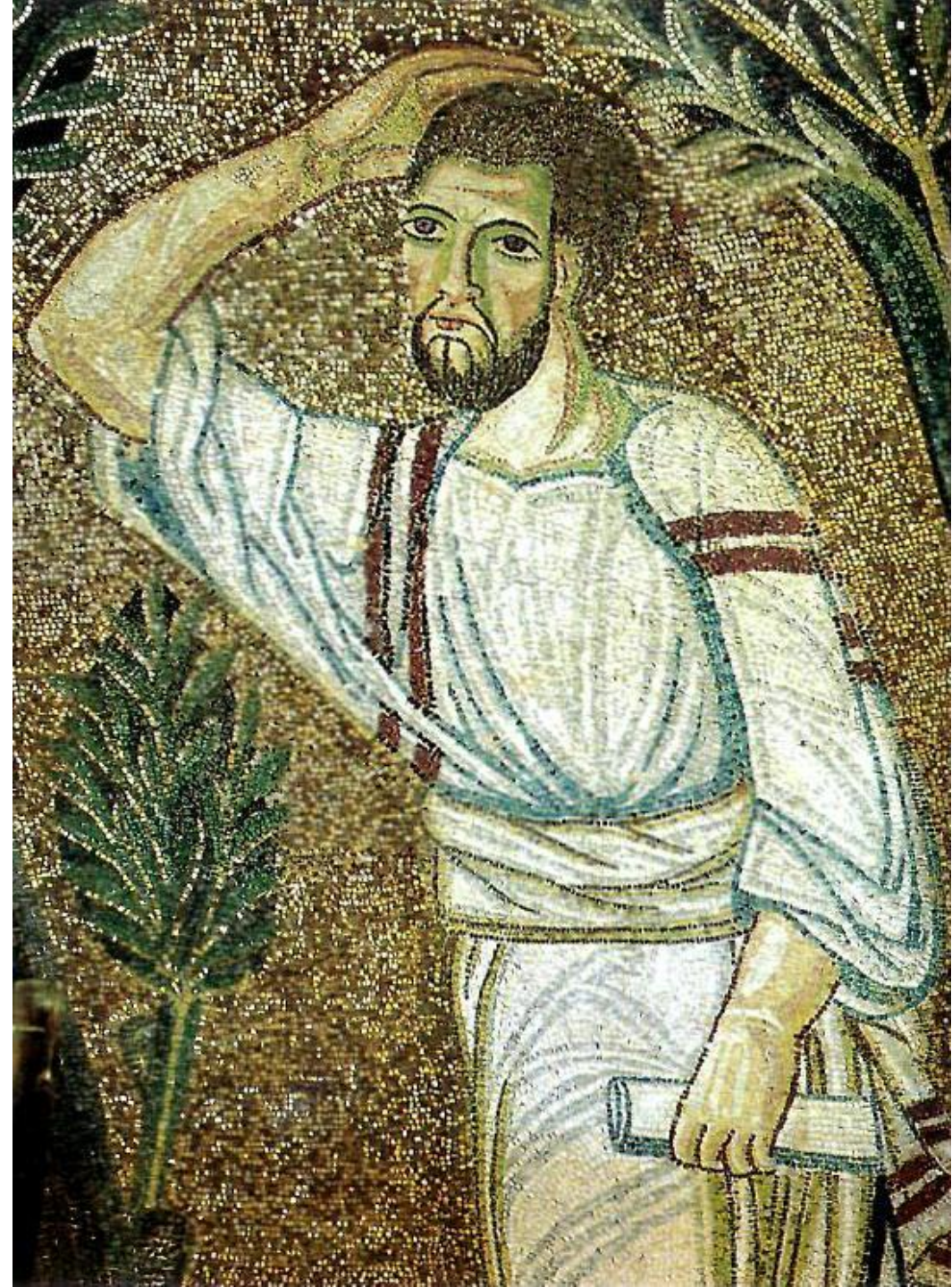
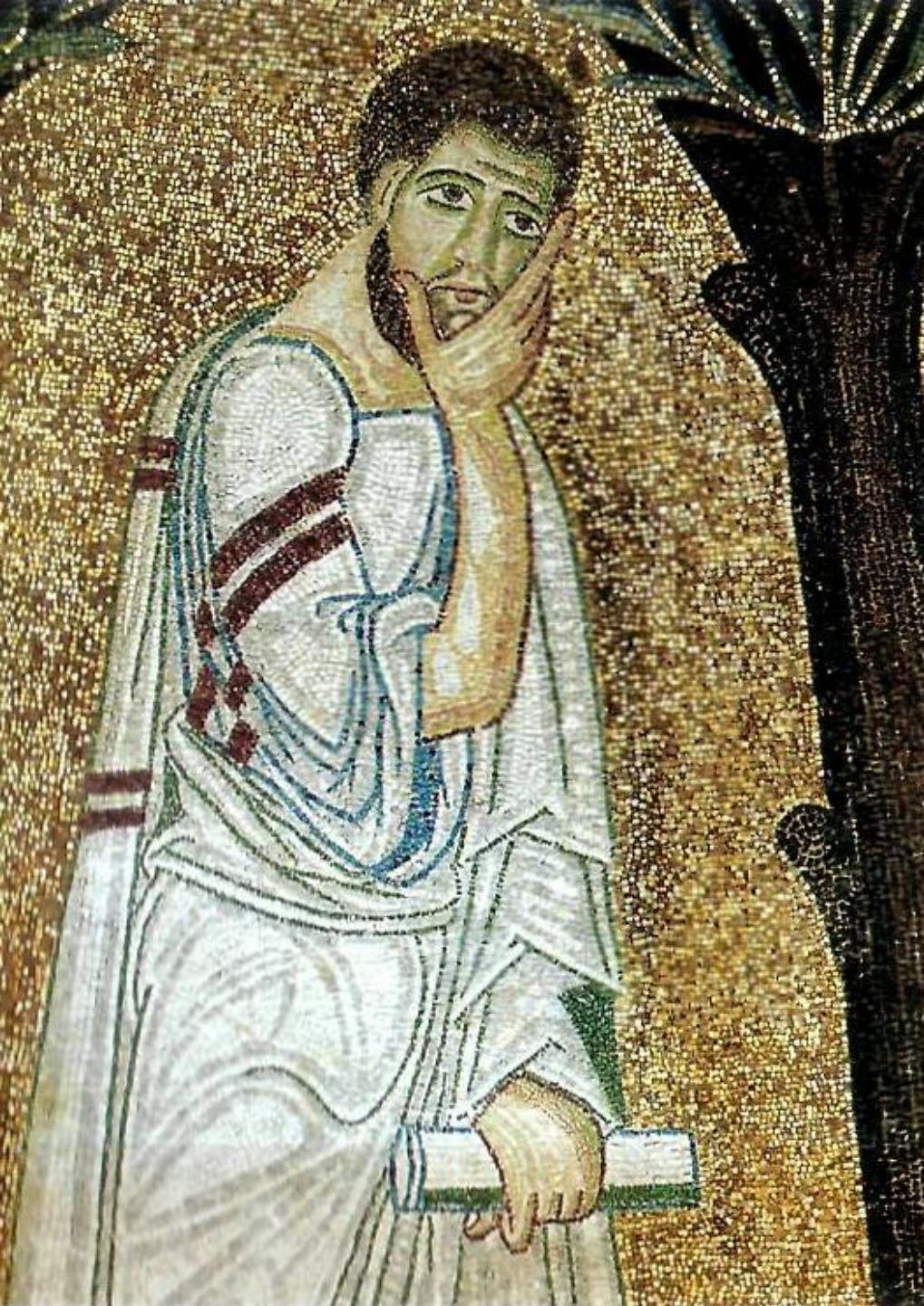

Vlevo:
sv. Pavel a
sv. Ondřej

Vpravo:
sv. Petr a
Sv. Jan

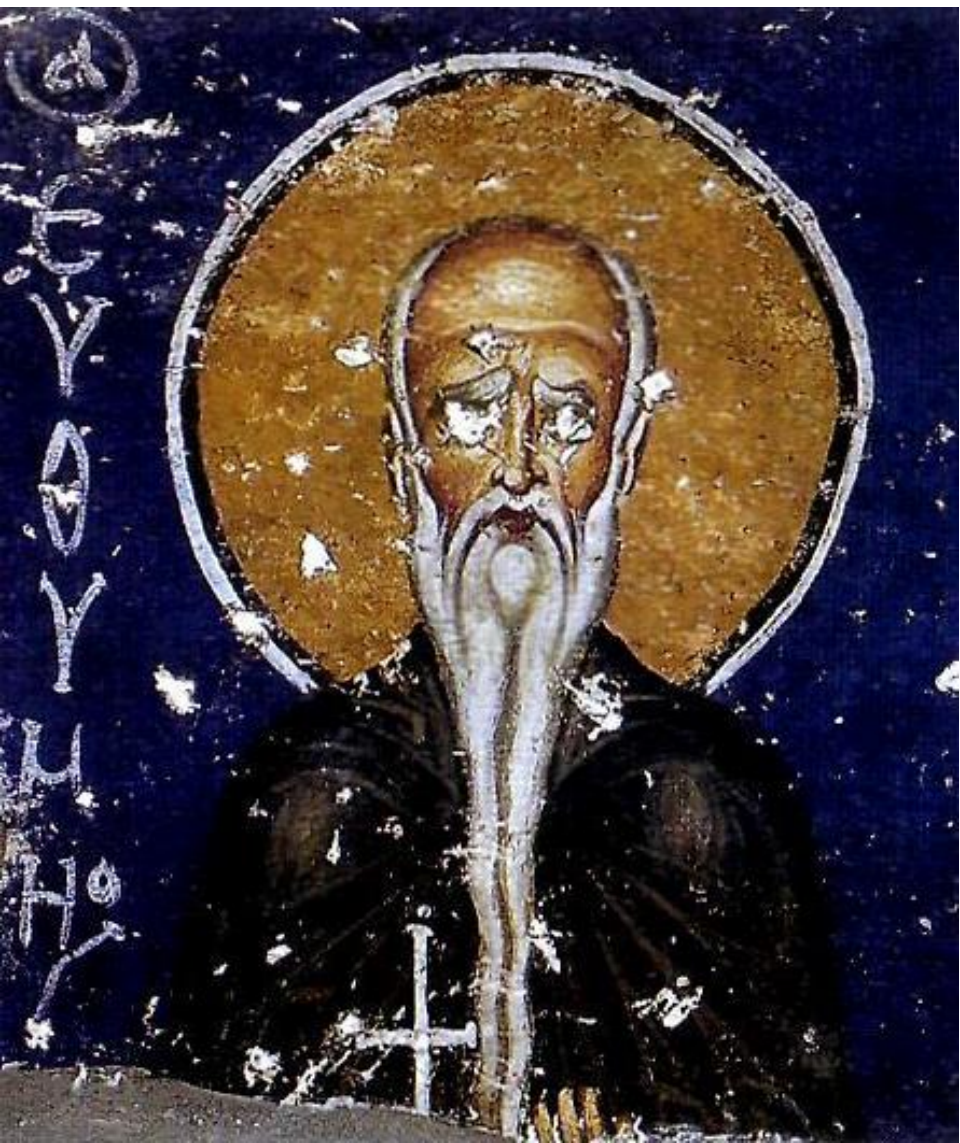

Apoštolové

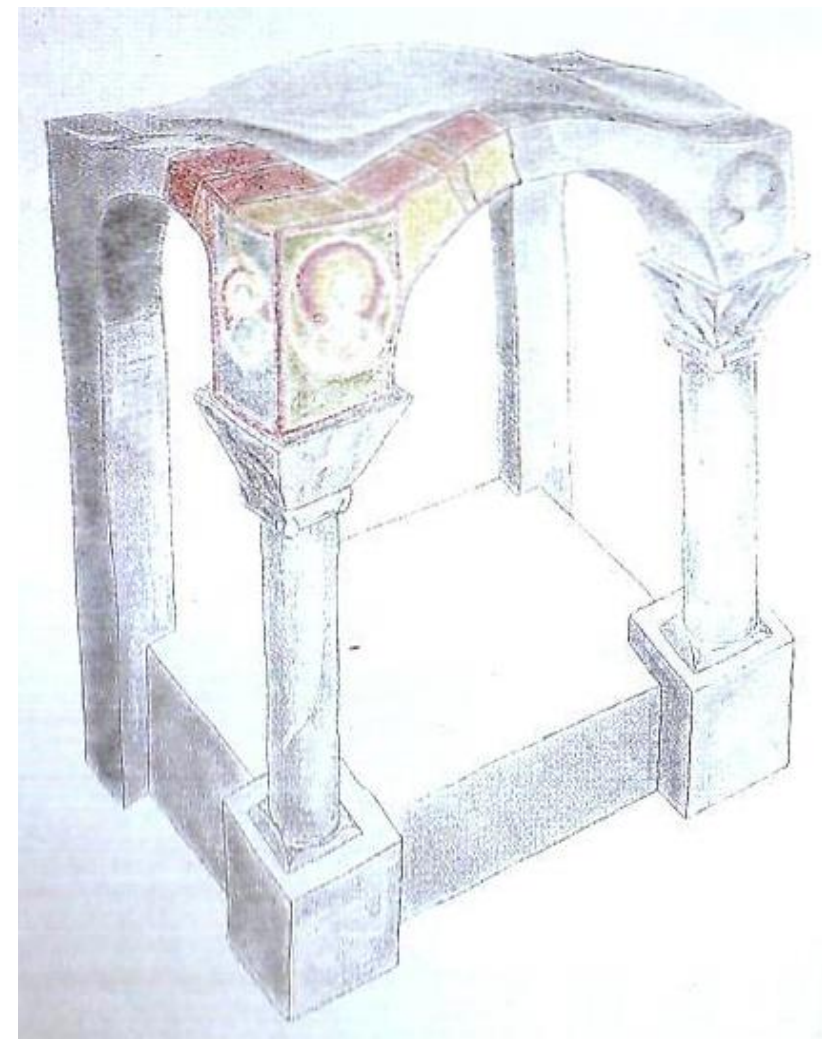

Malby

Pocházejí z 11. století. Jsou na nich znázorněni mniší a místní svatí, např. sv. Theodora.
Některé malby byly vytvořeny počátkem 20. století a mají napodobovat mramorové obložení.

Podle pramenů byla v Hagia Sophia pochována řada významných církevních osobností. **Řada hrobů** byla nalezena archeology

Literatura

Millingen van, A. 1912: Byzantine Churches in Constantinople. Macmillan and Co., 352 s.

Krautheimer, R. 1986: Early Christian and Byzantine architecture. Yale University Press, 553 s.

Kourkoutidou-Nikolaidou, E. – Tourta, A. 1997: Wandering in Byzantine Thessaloniki. Kapon Editions, 223 s.

Ousterhout, R. 1999: Master Builders of Byzantium. Princeton University Press, 320 s.

Rodley, L. 2005: Byzantine Art and Architecture. Cambridge University Press, 394 s.

Agia Sophia (3D Video)

https://www.youtube.com/watch?v=uLi_iX2NQJg